

Norman Manea, *Întoarcerea Huliganului*

Recenzie de Eva Grosz

Născut în 1936 la Burdujeni, lângă Suceava, într-o familie de evrei, Norman Manea a fost deportat în lagărele din Transnistria, fiind copil, împreună cu familia lui. Repatrierea familiei în 1945 era la început plină de speranțe, dar, în curând, nesiguranța existenței într-un nou regim de teroare se face simțită în familia Manea. Conflictul interior între dorința de a se elibera din ghetoul trecutului și dorința de a fi asemenea celorlăți, acea senzație a *captivului adversității interioare*, de care pomenește mereu autorul, domină viața întregii familii . Tatăl o manifestă în tăcere și demnitate. Mama în veșnică agitație și neliniște. Scriitorul se închide în cochilie care este nu altceva decât cochilia limbii în care scrie, limba în care a învățat, iar apoi a devenit scriitor. În 1986 părăsește țara și în 1988 ajunge în SUA .

Întoarcerea Huliganului este un document inedit despre România din perioada din cele două regimuri de teroare. Tragedia incertitudinii existențiale. Tragedia lipsei de identitate. Tragedia evreilor din diaspora de 2000 de ani.

Titlul nu este ales întâmplător.

În 1934 apare cartea lui Mihail Sebastian - *Cum am devenit huligan* - care este un răspuns la insultele aduse la adresa lui de către intelectualii acelei vremi care se alăturaseră deja grupurilor legionare și mai ales la prefața intelectualului legionar Nae Ionescu, scrisă la cartea lui Sebastian *De două mii de ani* care reflectă căutarea identității și contradicția interioară care se naște în sufletul evreului și cetățeanului român Josif Mendel Hechter/Mihail Sebastian. Insultelor la care e expus, Sebastian răspunde în eseul *Cum am devenit huligan*.

În librăria bunicului Avram din Burdujeni se purtau discuții pline de tensiune și îngrijorare în legătură cu apariția acestor cărți. Ariel, vărul rebel sionist și literat decretase anul 1934 „Anul Avertismentului”.

Dar nu toți îl luau în serios.

Iată cum descrie Norman Manea evenimentele :

*"Viitorul ginere și aleasa inimii sale [cei care urmau să devină părinții lui Norman Manea] citeau și ei în librăria bătrânului Avram, ziarele și cărțile momentului, așa că știrea lansată de vărul Ariel nu avea cum să-i surprindă: romanul **De două mii de ani**, apărut în acel an stârnise un enorm scandal în lumea bucureșteană ! Autorul nu se numea Mihail Sebastian, cum era tipărit pe coperta gri-bleu a cărții, ci Iosif*

Hechter, iar incendiara prefață a romanului se datora ideologului legionar Nae Ionescu, mentorul, cine ar fi crezut, al bietului Hechter!

Prefața domnului Ionescu susținea că admiratorul și ucenicul său nu era, pur și simplu om de la Dunărea Brăilei, ci evreu de la Dunărea Brăilei.

Faptul nu putea fi, se pare, nici ignorat, nici schimbat: Hechter-Sebastian și coreligionarii săi, chiar dacă atei și asimilați, nu puteau fi români. Români sunt români pentru că sunt creștini-ortodocși și creștini ortodocși, pentru că sunt români, explicase legionarul Ionescu.

Simplu, ca bună ziua !"

Nu voi rezuma conținutul cărții care, cred eu, este o lectură din cele care nu pot lipsi din biblioteca fiecăruia dintre noi, nu numai pentru frumusețea stilului, dar și pentru că romanul este un document al secolului al XX-lea din România. Un document trăit. Voi cita doar din partea finală, când Norman Manea revine în România în 1997, din capitolul *A șasea zi, sâmbătă, 26 aprilie 1997.*

"Târzie oră de noapte. Pe ecranul de televizor se desfășoară ceremoniile bisericesti ale Învierii.

Mă aplec asupra teancului de ziare. Reacțiile la Jurnalul lui Sebastian sunt variate. Emoție, uimire, iritare.

De ce m-ar interesa? Doar nu am fost prezent, când pățimașul Ariel perora, în anii huliganici dinaintea nașterii mele, în fața micii audiențe în librăria bunicului, despre huliganul Sebastian și legionarii huligani cu care se aliaseră prietenii săi .

Sebastian nu are legătură cu Transnistria, nici cu Periprava.

Adevărat, și el vroise să iasă din ghetou și nu fusese întâmpinat cu flori, ci, previzibil, de alte ghetouri .

Și el sub asediu rămăsese captivul adversității interioare asemănările greu de neglijat nu anulează, însă, diferențele drastice.

Trăise în lumea vechilor coduri, gata să explodeze, eu am trăit, după ce codurile explodaseră.

Nu, nu sunt Sebastian, dar dacă aș scrie despre Jurnal, aș fi acoperit din nou de sudălmi și pietre? Din nou onorat ca trădător, extrateritorial, "gunoi", agent al Casei Albe ?

Din "Întoarcerea huliganului", ed. Polirom 2011

Eva Grosz. 20 Iunie 2014